

2000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਰਗ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ - ਪ੍ਰਚਲਣ ਤੋਂ ਨਿਕਾਸੀ - ਸਮੀਖਿਆ

1. ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (ਆਰਬੀਆਈ) ਨੇ 19 ਮਈ, 2023 ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਲੀਜ਼ 2023-2024/257 ਰਾਹੀਂ 2000 ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਣ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਮਾਂਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ 30 ਸਤੰਬਰ, 2023 ਤੱਕ 2000 ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਸਚੇਂਜ ਸਹੂਲਤ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ 19 ਖੇਤਰੀ ਦਫਤਰਾਂ (ਆਰਓਸ) 'ਤੇ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸ਼ੂ ਵਿਭਾਗ (ਆਰਬੀਆਈ ਇਸ਼ੂ ਦਫਤਰ) ਹਨ। ਆਰਬੀਆਈ ਮਾਸਿਕ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਲੀਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
2. ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, 19 ਮਈ, 2023 ਤੱਕ ਪ੍ਰਚਲਨ ਵਿੱਚ 2000 ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਰੁ.3.56 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚੋਂ 3.42 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਵਾਪਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ 29 ਸਤੰਬਰ, 2023 ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਰੁ.0.14 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 19 ਮਈ, 2023 ਤੱਕ ਪ੍ਰਚਲਨ ਵਿੱਚ ਰੁ.2000 ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 96% ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਹਨ।
3. ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਕਾਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਰੁ.2000 ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ/ਐਕਸਚੇਂਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ 07 ਅਕਤੂਬਰ, 2023 ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 08 ਅਕਤੂਬਰ, 2023 ਤੋਂ, ਰੁ.2000 ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ/ਐਕਸਚੇਂਜ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ:
 - a) ਬੈਂਕ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ / ਐਕਸਚੇਂਜ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
 - b) ਰੁ.2000 ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ/ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ 19 ਆਰਬੀਆਈ ਜਾਰੀਕਰਤਾ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ/ਇਕਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਰੁ.20,000/- ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਦੇ ਰੁ.2000 ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
 - c) ਵਿਅਕਤੀ/ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ 19 ਆਰਬੀਆਈ ਜਾਰੀਕਰਤਾ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ 2000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
 - d) ਵਿਅਕਤੀ/ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਲਈ ਰੁ.2000 ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ 19 ਆਰਬੀਆਈ ਜਾਰੀਕਰਤਾ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ।
 - e) ਅਜਿਹਾ ਐਕਸਚੇਂਜ ਜਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਿਤ ਆਰਬੀਆਈ/ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ, ਵੈਧ ਪਹਿਚਾਣ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਚਿਤ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ।
 - f) ਅਦਾਲਤਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰ, ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ, 19 ਆਰਬੀਆਈ ਜਾਰੀਕਰਤਾ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ 2000 ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾਂ/ਐਕਸਚੇਂਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
4. ਰੁ.2000 ਦੇ ਨੋਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ।
5. 19 ਆਰਬੀਆਈ ਜਾਰੀਕਰਤਾ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁ.2000 ਦੇ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ/ਬਦਲੀ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਸਹੂਲਤ ਅਗਲੀ ਸਲਾਹ ਤੱਕ ਉਪਲਬਧ ਰਹੇਗੀ।
6. ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਰੁ.2000 ਦੇ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ / ਐਕਸਚੇਂਜ ਕਰਨ।
7. ਜਨਤਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ **ਅਕਸਰ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦੇ ਸਵਾਲਾਂ (FAQs)** 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਪਡੇਟ ਕੀਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।